

Missiv

2022-02-10

Diarienummer: 22SON30

Handläggare:

Dan Törnros
026-17 80 00
dan.tornros@gavle.se

Nämnd:

Socialnämnden

Tillsynsplan 2022 för tillståndsgruppen, enhet Livsmedel och tillstånd, Livsmiljö Gävle

Förslag till beslut

Att fastslå 2022 års tillsynsplan för tillståndsgruppen på enhet livsmedel och tillstånd.

Sammanfattning av ärendet

Syftet med en tillsynsplan är att skapa en tydlig struktur på tillsynsarbetet. Här presenteras en sammanhållen tillsynsplan för tillståndsgruppens samtliga verksamhetsområden för att tydliggöra dess uppdrag och omfattning.

Serveringsställen med serveringstillstånd

Alkohollagen är en social skyddslag med mål att begränsa alkoholens skadeverkningar. Tillgången till alkohol begränsas genom att tillståndshavarna ska uppfylla högt ställda krav för att få ett serveringstillstånd samt under tillståndets löptid efterleva alkohollagen och fortsätta uppfylla de initialt ställda kraven. Kommunens uppgift är att ge information och stöd till tillståndshavarna samt kontrollera att reglerna följs. Handläggning och tillsyn är avgiftsfinansierad.

Tillsynen av verksamheter med serveringstillstånd består av förebyggande tillsyn, inre tillsyn och yttre tillsyn.

Förebyggande tillsyn är både utbildning, rådgivning och praktiskt tillsynsarbete. Genom kunskaper och samarbete kan problem undvikas, både för krögaren och för kommunen. Förebyggande tillsyn består 2022 av följande insatser:

- Utbildningen "Ansvarsfull alkoholservering" (nedan: AAS), vilket är en tvådagarskurs som erbjuds tillståndshavare och restaurangpersonal en gång per år, i samarbete med övriga gästrikedkommuner och Polismyndigheten. I år kommer Gävle kommun att ha huvudansvaret för kursen. Kursen vänder sig till krögare i kommunerna Gävle, Sandviken, Hofors, Ockelbo och Älvkarleby. Kommunernas alkoholhandläggare kommer att delta på kursdagarna. Vi kommer att anlita utbildningsföretag för hela kursen. Genom att låta en fristående aktör undervisa och vi själva medverka som "bollplank" till läraren renodlar vi vår roll gentemot tillståndshavarna.
- Utbildningen "AAS" speciellt riktad till studentföreningarna på Högskolan i Gävle, i samarbete med Gefle Studentkår, Studenthälsan och Polismyndigheten. Här kommer vi att fortsätta agera som föreläsare en gång per år.
- Kurs i metoden "Krogar mot Knark". En halvdagskurs för krogpersonal kommer att hållas i Gävle i anslutning till AAS. Kursen arrangeras i samverkan med Polismyndigheten och övriga gästrikedkommuner.
- Upprätthålla ett löpande gott samarbete med Polismyndigheten i dess egenskap som tillsynsmyndighet över restauranger med serveringstillstånd och som mycket viktig samarbetspartner i arbetet med "Ansvarsfull Alkoholservering" såväl som "Krogar mot Knark".
- *Krögardialog* med tillståndshavare i Gävle, planeras att hållas fyra gånger under 2022. Träffarna kommer att ske i nära samarbete med Näringslivsenheten som också är sammankallande. Även andra myndigheter som har en naturlig koppling till kommunens tillståndshavare kommer att medverka på krogarträffarna.
- Utskick av *KrögarNytt* minst fyra gånger under år 2022. Utskicket utgör en möjlighet till informationsutbyte och dialog. Utskicket är också ett sätt att informera tillståndshavare av serveringstillstånd om lagändringar och annan aktuell information som är viktig att känna till.
- Vi håller hög tillgänglighet för möten och samtal med tillståndshavare på eget initiativ eller på deras initiativ. Detta för att säkerställa en trygg och god restaurangmiljö genom att agera bollplank och ge information till tillståndshavare.

För att säkerställa kontinuerlig tillgänglighet under sommarmånaderna kommer vi att planera verksamheten så att minst två handläggare är i tjänst under semesterperioden.

Inre tillsyn betyder att man kontrollerar att grundläggande förutsättningar för tillstånd fortfarande är uppfyllda tex. vad gäller ekonomisk och personlig lämplighet. Tillståndshavaren är anmälningspliktig gällande förändringar i verksamheten eller i bolaget. För den inre tillsynen är samarbete med andra myndigheter avgörande. Inre tillsyn utförs 2022 genom följande aktiviteter:

- Samverkansträffar tillsammans med polisen och Skatteverket planeras att hållas tre gånger under året.
- Fortlöpande informationsutbyte och samarbete med andra myndigheter.
- Inre tillsynsutredningar på förekommen anledning: tips och andra inkomna uppgifter.
- På serveringsområdet ska inre tillsyn göras minst en gång per år avseende alla tillståndshavare.

Yttre tillsyn är tillsyn i praktiken av hur alkohollagen efterlevs ute på restaurangerna. Tillsynen ska vara både generell och riktad. *Generell tillsyn* sker av samtliga serveringsställen ett bestämt antal gånger årligen, beroende på storlek, öppettider, målgrupp, mängd såld alkohol enligt restaurangrapporten etc. Samtliga serveringsställen med regelbundna öppettider ska besökas minst en gång per år. *Riktad tillsyn* är tillsyn av något speciellt förhållande på ett antal ställen, exempelvis särskild kontroll av tillgång till lagad mat, hur stängningstiderna sköts, ordning och nykterhet i anslutning till stängning, efterlevnad av tilldelade uteserveringsytor. Den riktade tillsynen är i första hand förebyggande. Riktad tillsyn kommer även under 2022 specifikt att röra hur uppsikt över och ordning på restaurangtoaletter sköts, eftersom det är ett led i att motverka narkotikahandling i krogmiljö. Enligt de vattenanalyser som gjorts i Gävle kommun under de senaste åren har kokainanvändandet i kommunen ökat lavinartat. Det finns även rapporter från polis och krögare om ökad droganvändning bland kroggäster. Därför bedömer vi att den yttre tillsynen fortsatt bör prioritera ett fokus som kan förebygga narkotika på krogen. Därutöver kommer riktad tillsyn även i år att ske med fokus på berusningsnivåer och att serveringen är måttfull.

Yttre tillsyn kan också ske *på förekommen anledning*, då uppgifter från allmänhet eller andra myndigheter eller tidigare tillsynsbesök motiverar att uppföljningsbesök görs på individuella serveringsställen. Uppföljande tillsyn är i första hand korrigerande av gällande brister och i syfte att förhindra framtida problem.

Alla tre typerna av yttre tillsyn kan ske av kommunen enskilt eller i samverkan med andra myndigheter som Samhällsbyggnadsnämnden, räddningstjänst, polis- och skattemyndighet. Kommunens yttre tillsyn utförs av både arvoderade restauranginspektörer och av enhetens egna alkoholhandläggare.

Tillsynen syftar till att få bukt med missförhållanden, förhindra att nya uppstår och att få till stånd ett gott och nära samarbete mellan kommunen och restaurang- och krogbranschen.

Vårt mål med dessa aktiviteter är att krognäringen och kommunen tillsammans skapar en sund, trygg och trivsam restaurang- och krogmiljö i Gävle kommun.

Försäljnings- och serveringsställen, öl klass II (folköl)

Försäljning och servering av folköl regleras i alkohollagen, liksom kommunens ansvar att genomföra tillsyn av dessa verksamheter. Inget tillstånd krävs för att sälja folköl utan det räcker med att anmäla verksamheten till kommunen innan den påbörjas. Vid anmälan sker ingen lämplighetsprövning. Däremot ställs krav på hur försäljning och servering i praktiken sker, till exempel kontroll av kundens ålder och nykterhet, att verksamheten är livsmedelsregistrerad och tillhandahåller mat och att det finns ett verksamhetsanpassat egenkontrollprogram. Kommunens uppgift är att ge service till försäljnings- och serveringsställena och kontrollera att reglerna följs. Verksamheten finansieras av en fast årlig tillsynsavgift.

Under 2022 planeras minst hälften av alla verksamheter med anmäld folkölsförsäljning tillsynas. Tillsynsbesöken sker oanmälda och kan ske i samband med kontrollköp av folköl eller tobak.

Arbetsmetoden kontrollköp av folköl planeras att påbörjas under 2022.

Försäljningsställen tobak

Inre tillsyn, yttre tillsyn och kontrollköp planeras att göras på tobaksområdet under år 2022.

Inre tillsyn

Det saknas idag sekretessbrytande bestämmelser i lag om tobak och liknande produkter vilket gör att inre tillsyn av verksamheter med tobakstillstånd inte kan göras på samma sätt som för verksamheter med serveringstillstånd. Inre tillsynsutredningar kommer dock att göras i ansökningsärenden, bolagsändringar och på förekommen anledning. Det kan exempelvis handla om tips eller andra inkomna uppgifter.

Yttre tillsyn

Yttre tillsyn av tobaksförsäljning sker normalt dagtid. Den utförs av enhetens egna handläggare och fokuserar på skyltning, marknadsföring, märkning, uppsikt och personalens kunskap om regler och egenkontrollrutiner. Planen för år 2022 är att minst 50 % av försäljningsställena får ett besök. Fler besök kan bli aktuella om första besöket kräver uppföljning, liksom vid tips från allmänhet eller myndigheter.

Många försäljningsställen saluför både tobak och folköl, vilket motiverar att tillsynen av dessa två områden samordnas. För de ställen som får yttre tillsynsbesök görs också tillsyn av samtlig anmälningspliktig försäljning, som e-cigarettor och receptfria läkemedel.

Fortlöpande informationsutbyte och samarbete med andra myndigheter ska ske under året. Samordnade tillsynsbesök kan göras tillsammans med exempelvis polisen, Skatteverket och Miljö och hälsa.

Tillståndsgruppen kommer sannolikt att ta över tillsynen av vissa rökfria miljöer under 2022. Tillsyn på denna typ av verksamheter kan därmed också förekomma under året.

Kontrollköp

Tillståndsgruppen kommer under år 2022 att fortsätta med arbetsmetoden kontrollköp. Metoden utgör en typ av förebyggande tillsynsåtgärd. Den går ut på att kommunen arvoderar personer över 18 år men med utseende som gör att de kan tas för yngre än 18, vilka ges i uppdrag att genomföra försök till köp av tobak, folköl och/eller receptfria

läkemedel i butiker. Kontrollköpen utförs under direkt överinseende av enhetens handläggare. Resultatet kan inte användas för sanktion. Syftet är i stället att kontrollköpen ska utgöra grund för kommunens information och samtal med verksamhetsutövarna om vikten av noggrann ålderskontroll av den som vill köpa dessa åldersbegränsade varor. Ett första samtal med butikspersonalen tas alltid i direkt anslutning till kontrollköpet.

Under 2022 planeras kontrollköp att göras på hälften av tobakshandlarna.

Övrigt

Utskick av *FörsäljarNytt* med information till butiker som säljer tobak, e-cigg, folköl och/eller receptfria läkemedel planeras att göras minst två gånger under 2022.

En försäljardialog med tobaksförsäljarna i Gävle kommun planeras att göras under 2022. Den finns förslag på att en ny lag och förordning om tobaksfria nikotinprodukter ska träda i kraft den 1 juli 2022. Om lagen träder i kraft under året kommer dess innehåll att utgöra temat för försäljardialogen.

Försäljningsställen, vissa receptfria läkemedel

Den 1 november 2009 blev det tillåtet för andra aktörer än öppenvårdsapotek att sälja vissa receptfria läkemedel. Försäljningen är reglerad genom lag (2009:730), om handel med vissa receptfria läkemedel. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att läkemedel hanteras och säljs på ett sådant sätt att de inte skadar människor, egendom eller miljö samt så att läkemedlens kvalitet inte försämras.

Tillsynsmyndighet på området är Läkemedelsverket men det är den kommun där detaljhandeln bedrivs som ska utföra den praktiska kontrollen av regelverkets efterlevnad. Tillsynen finansieras genom en fast årlig tillsynsavgift.

Tillsynen av försäljningsställen bör enligt Läkemedelsverkets vägledning ske med intervall som inte överstiger två-tre år. I stort sett samtliga försäljningsställen i Gävle kommun fick tillsynsbesök under 2018. Ny tillsyn planerades på ett antal ställen under 2020, men planen fick revideras på grund av coronapandemin. Tillståndsgruppen planerar att besöka minst en tredjedel av de anmälda försäljningsställena under år 2022 och resterande under 2023 och 2024. Tillsynsbesöken sker oanmälda.

Eftersom receptfria läkemedel i det flesta fall (f.n. på 85% av aktuella försäljningsställen i Gävle kommun) saluförs på samma ställen som folköl och/eller tobak, finns det en samordningsvinst i att så långt möjligt utföra läkemedelskontrollen i samband med folköls- och tobakstillsynen.

Magnus Höjer

Enhetschef

Sektor Vårld